

EMERYTURY POMOSTOWE

Ponad 250 tys. osób uprawnionych jest do ubiegania się od stycznia 2009 r. o emerytury pomostowe. Kto i na jakich zasadach dostanie to świadczenie?

Kto ma prawo do emerytury pomostowej

Prawo do emerytury przysługuje pracownikowi urodzonemu po 31 grudnia 1948 r. Pracownik ten będzie mógł przejść na emeryturę pomostową po osiągnięciu wieku co najmniej 55 lat przez kobietę i co najmniej 60 lat przez mężczyznę, jeżeli spełni łącznie następujące warunki:

- 1) ma okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wynoszący co najmniej 15 lat,
- 2) ma okres składkowy i nieskładkowy (uwzględniony w wymiarze nie większym niż 1/3 udowodnionego okresu składkowego), wynoszący co najmniej 20 lat dla kobiet i co najmniej 25 lat dla mężczyzn,
- 3) przed dniem 1 stycznia 1999 r. wykonywał (co najmniej przez 1 dzień) prace:
 - a) w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu art. 32 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, a więc ustalone na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 stycznia 2009 r. - nawet jeżeli praca taka nie została wymieniona w nowych wykazach prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze albo
 - b) w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wymienione w nowych wykazach prac.
- 4) po dniu 31 grudnia 2008 r. wykonywał (co najmniej przez 1 dzień) prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wymienione w nowych wykazach prac, obowiązujących od 1 stycznia 2009 r.,
- 5) rozwiązał stosunek pracy.

Przy ustalaniu, czy został spełniony warunek co najmniej 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uwzględnia się zarówno okresy, w których były wykonywane prace ustalone na podstawie przepisów obowiązujących przed dniem 1 stycznia 2009 r., jak też okresy, w których wykonywane były prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wymienione w nowych wykazach prac. Okresy te podlegają sumowaniu.

Ustawa przewiduje również możliwość uzyskania przez ubezpieczonego urodzonego po dniu 31 grudnia 1948 r. prawa do emerytury pomostowej w wieku niższym niż 55 lat dla kobiety i 60 lat dla mężczyzny. Warunki te są określone w art. 5-10 ustawy. Osoby ubiegające się o emeryturę pomostową na podstawie jednego z tych przepisów wskazanych wyżej w pkt 2 – 5, muszą spełnić, oprócz warunków wskazanych wyżej, także dodatkowe warunki w tym m.in.:

- wykonywania przez okres 15 lat lub – w niektórych przypadkach – przez okres 10 lat określonej w przepisie pracy lub prac wymienionych w nowych wykazach,
- uzyskanie - w niektórych przypadkach - orzeczenia lekarskiego o niezdolności do wykonywania określonych prac (wskazanych w poszczególnych przepisach).

Prawo do emerytury pomostowej uzyskali również pracownicy urodzeni po dniu 31 grudnia 1948 r., wykonujący prace górnicze, o których mowa w ustawie o emeryturach i rentach z FUS. Nabywają oni prawo do tej emerytury w wieku 55 lat (kobieta) i 60 lat (mężczyzna), jeżeli spełniają warunki wskazane wyżej w pkt 2 – 5 i wykonywali prace górnicze przez co najmniej 15 lat.

Ustawa gwarantuje również uzyskanie prawa do emerytury pomostowej ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy wprawdzie po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywali pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wymienionej w nowych wykazach prac, ale spełnili inne warunki określone w ustawie dla uzyskania prawa do emerytury pomostowej. Jednym z tych warunków jest posiadanie w dniu 1 stycznia 2009 r. wymaganego w przepisach regulujących nabycie uprawnień do emerytury pomostowej, okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze, wymienionej w nowych wykazach prac.

Postępowanie w sprawie emerytury pomostowej wszczyna się na wniosek osoby ubiegającej się o emeryturę pomostową zgłoszony bezpośrednio w ZUS lub za pośrednictwem płatnika składek.

Decyzję w sprawie emerytury pomostowej wydaje i emeryturę tę wypłaca właściwa jednostka ZUS, a od tej decyzji osobie zainteresowanej przysługuje odwołanie do sądu na zasadach przyjętych dla emerytur i rent.

Wysokość emerytury pomostowej

Emerytura pomostowa stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia podstawy obliczenia emerytury, ustalonej w taki sposób, w jaki ustalana jest podstawa obliczenia emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przez średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 60 lat, ustalone według obowiązujących w dniu zgłoszenia wniosku o przyznanie emerytury pomostowej - tablic średniego trwania życia, służących do obliczenia emerytury z FUS.

Podstawę obliczenia emerytury pomostowej stanowi kwota składek na ubezpieczenie emerytalne, z uwzględnieniem ich waloryzacji, zewidencjonowanych na koncie ubezpieczonego do końca miesiąca, poprzedzającego miesiąc, od którego przysługuje wypłata emerytury oraz zwaloryzowanego kapitału początkowego.

Jeżeli ubezpieczony jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, przy ustalaniu podstawy obliczenia emerytury, składki na ubezpieczenie emerytalne, zewidencjonowane na jego koncie w Zakładzie, zwiększa się przez pomnożenie wskaźnikiem korygującym 19,52/12,22, stanowiącym stosunek pełnej wysokości składki na ubezpieczenie emerytalne do wysokości zewidencjonowanej na koncie ubezpieczonego w Zakładzie.

Kwota emerytury pomostowej nie może być niższa niż kwota najniższej emerytury, o której mowa w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Jeżeli po dniu, od którego przyznano emeryturę pomostową, uprawniony podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wysokość emerytury pomostowej ulega ponownemu ustaleniu na zasadach przyjętych dla emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Zawieszenie prawa do emerytury pomostowej

Prawo do emerytury pomostowej ulega zawieszeniu lub wysokość emerytury pomostowej ulega zmniejszeniu z powodu osiągnięcia przychodów z tytułu prowadzenia działalności objętej obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. W tym zakresie stosuje się odpowiednio zasady przewidziane dla emerytur i rent. Prawo do emerytury pomostowej ulega natomiast zawieszeniu - **bez względu na wysokość uzyskiwanego przychodu** - w razie podjęcia przez osobę, mającą ustalone prawo do tej emerytury, pracy w szczególnych warunkach, lub o szczególnym charakterze, wymienionej w nowym wykazie prac.

Prawo do emerytury pomostowej ulega również zawieszeniu na wniosek emeryta zgłoszony w trybie art. 103 ust. 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Zbieg prawa do emerytury pomostowej z innymi świadczeniami

W razie zbiegu prawa do emerytury pomostowej z prawem do renty, uposażenia w stanie spoczynku, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub innego świadczenia o charakterze emerytalnym lub rentowym, ustalonym na podstawie odrębnych ustaw, przysługuje tylko jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez uprawnionego.

Oznacza to, iż w przypadku gdy uprawniony ma ustalone równocześnie prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy spowodowanej wypadkiem lub chorobą zawodową może pobierać tylko jedno świadczenie - wyższe lub wybrane. Analogiczna zasada występuje w przypadku, gdy uprawniony ma równocześnie ustalone prawo do renty z tytułu niezdolności do pracy pozostającej w związku ze służbą wojskową.

Rekompensata dla pracujących w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, którzy nie spełniają warunków do uzyskania prawa do emerytury pomostowej

Rekompensata przysługuje ubezpieczonemu urodzonemu po dniu 31 grudnia 1948 r., jeżeli przed dniem 1 stycznia 2009 r. wykonywał przez co najmniej 15 lat prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Do 15-letniego okresu pracy uwzględnia się tylko taką pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, która była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Przy ustalaniu okresów tej pracy pomija się okresy niezdolności do pracy, za które wypłacono mu wynagrodzenie lub świadczenie z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa, np. zasiłek chorobowy.

Rekompensata będzie ustalana po złożeniu wniosku o nową emeryturę z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przez osobę mającą 60 lat (kobieta) i 65 lat (mężczyzna). Rekompensata będzie stanowiła dodatek do kapitału początkowego, będącego składnikiem podstawy obliczenia nowej emerytury.

Osoba, która będzie ubiegała się o przyznanie nowej emerytury z FUS, powinna przedłożyć dokumentację potwierdzającą wykonywanie przed dniem 1 stycznia 2009 r. pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, o ile wcześniej dokumentacja taka nie została przedłożona organowi rentowemu.

Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych wprowadza nowe wykazy prac w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Wymienione są one odpowiednio w załączniku nr 1 lub 2 do ustawy.

Wykaz prac w szczególnych warunkach

Lp.	Rodzaj prac
1	Prace bezpośrednio przy przeróbce mechanicznej węgla oraz rud metali lub ich wzbogacaniu.
2	Prace udostępniające lub eksploatacyjne związane z urabianiem minerałów skalnych.
3	Prace pod ziemią bezpośrednio przy drążeniu tuneli w górotworze.
4	Prace bezpośrednio przy zalewaniu form odlewniczych, transportowaniu naczyń odlewniczych z płynnym, rozgrzanym materiałem (żeliwo, staliwo, metale nieżelazne i ich stopy).
5	Prace bezpośrednio przy ręcznej obróbce wykańczającej odlewy: usuwanie elementów układu wlewowego, ścinanie, szlifowanie powierzchni odlewów oraz ich malowanie na gorąco.
6	Prace bezpośrednio przy obsłudze wielkich pieców oraz pieców stalowniczych lub odlewniczych.
7	Prace murarskie bezpośrednio w piecach hutniczych, odlewniczych, bateriach koksowniczych oraz w piecach do produkcji materiałów ceramicznych.
8	Prace bezpośrednio przy ręcznym zestawianiu surowców lub ręcznym formowaniu wyrobów szklanych w hutnictwie szkła.
9	Prace bezpośrednio przy kuciu ręcznym w kuźniach.
10	Prace bezpośrednio przy obsłudze agregatów i urządzeń do produkcji metali nieżelaznych.

Lp.	Rodzaj prac
11	Prace bezpośrednio przy obsłudze ciągów walcowniczych: przygotowanie, dozоровanie pracy walców lub samotoków, ingerencja przy wypadaniu i zaklinowaniu materiałów.
12	Prace przy obsłudze dźwignic bezpośrednio przy wytapianiu surówki, stopów żelaza lub metali nieżelaznych.
13	Prace bezpośrednio przy produkcji koksu w bateriach koksowniczych.
14	Prace bezpośrednio przy wypychaniu koksu z baterii koksowniczych, gaszeniu lub sortowaniu koksu.
15	Prace bezpośrednio przy produkcji materiałów formierskich lub izolacyjno-egzotermicznych używanych w odlewnictwie i hutnictwie.
16	Prace bezpośrednio przy ręcznym załadunku lub wyładunku pieców komorowych wyrobami ogniotrwałymi.
17	Prace bezpośrednio przy ręcznym załadunku lub rozładunku gorących wyrobów ceramicznych.
18	Prace bezpośrednio przy formowaniu wyrobów ogniotrwałych wielko-gabarytowych przy użyciu ręcznych narzędzi wibracyjnych.
19	Prace przy ręcznym formowaniu, odlewaniu, czyszczeniu lub szkliwieniu wyrobów ceramicznych.
20	Prace nurka lub kesoniarza, prace w komorach hiperbarycznych.
21	Prace fizyczne ciężkie bezpośrednio przy przeładunku w ładowniach statku.
22	Prace rybaków morskich.
23	Prace na statkach żeglugi morskiej.
24	Prace na morskich platformach wiertniczych.
25	Prace w powietrzu wykonywane na statkach powietrznych przez personel pokładowy.
26	Prace bezpośrednio przy obsłudze urządzeń wiertniczych i wydobywczych przy poszukiwaniu złóż ropy naftowej lub gazu ziemnego.
27	Prace bezpośrednio przy obróbce odwiertów w górnictwie otworowym: ropy naftowej lub gazu ziemnego.
28	Prace bezpośrednio przy spawaniu łukowym lub cięciu termicznym w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze, z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.).
29	Prace bezpośrednio przy malowaniu, nitowaniu lub montowaniu elementów wyposażenia w pomieszczeniach o bardzo małej kubaturze z utrudnioną wentylacją (podwójne dna statków, zbiorniki, rury itp.).
30	Prace wewnątrz cystern, kotłów, a także zbiorników o bardzo małej kubaturze po substancjach niebezpiecznych.
31	Prace przy ręcznym układaniu na gorąco nawierzchni z mieszanek mineralno-bitumicznych.
32	Prace bezpośrednio przy przetwórstwie materiałów zawierających azbest lub prace rozbiórkowe związane z ich usuwaniem.
33	Prace garbarskie bezpośrednio przy obróbce mokrych skór.

Lp.	Rodzaj prac
34	Prace bezpośrednio przy zrywce lub ręcznej ścinie drzew przenośną pilarką z piłą łańcuchową.
35	Prace w pomieszczeniach o narzuconej technologią temperaturze powietrza poniżej 0 °C.
36	Prace fizyczne ciężkie w podziemnych kanałach ściekowych.
37	Prace tancerzy zawodowych związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym.
38	Prace przy wywozie nieczystości stałych i płynnych oraz prace na wysypiskach i wylewiskach nieczystości związane z bardzo ciężkim wysiłkiem fizycznym.
39	Prace przy kuciu ręcznym w kuźniach przemysłowych oraz obsłudze młotów mechanicznych.
40	Prace przy produkcji węglików spiekanych, elektrod, rud i walczaków oraz żelazostopów.

Załącznik nr 2

Wykaz prac o szczególnym charakterze

Lp.	Rodzaj prac
1	Prace pilotów statków powietrznych (pilot, instruktor).
2	Prace kontrolerów ruchu lotniczego.
3	Prace mechaników lotniczych związane z bezpośrednią obsługą potwierdzającą bezpieczeństwo statków powietrznych na płycie lotniska.
4	Prace nawigatorów na statkach morskich oraz pilotów morskich.
5	Prace maszynistów pojazdów trakcyjnych (maszynista pojazdów trakcyjnych, maszynista instruktor, maszynista zakładowy, maszynista wieloczynnościowych i ciężkich maszyn do kolejowych robót budowlanych i kolejowej sieci trakcyjnej, kierowca lokomotywy spalinowej o mocy do 300 KM, pomocnik maszynisty pojazdów trakcyjnych) i kierowników pociągów.
6	Prace bezpośrednio przy ustawianiu drogi przebiegu pociągów i pojazdów metra (dyżurny ruchu, nastawniczy, manewrowy, ustawiacz, zwrotniczy, rewident taboru bezpośrednio potwierdzający bezpieczeństwo pociągu, dyspozytor ruchu metra, dyżurny ruchu i stacji metra).
7	Prace funkcjonariuszy straży ochrony kolei.
8	Prace kierowców autobusów, trolejbusów oraz motorniczych tramwajów w transporcie publicznym.
9	Prace kierowców pojazdów uprzywilejowanych.
10	Prace kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne wymagające oznakowania pojazdu tablicą ostrzegawczą barwy pomarańczowej, zgodnie z przepisami umowy europejskiej dotyczącej międzynarodowego przewozu drogowego towarów niebezpiecznych (ADR), sporządzonej w Genewie dnia 30 września 1957 r. ¹
11	Prace operatorów reaktorów jądrowych.
12	Prace operatorów żurawi wieżowych, do obsługi których są wymagane uprawnienia kategorii IŻ lub równorzędne oraz dźwignic portowych lub stoczniowych.

Lp.	Rodzaj prac
13	Prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technologicznymi mogącymi stwarzać zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej ze skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.
14	Prace przy bezpośrednim sterowaniu procesami technicznymi mogącymi spowodować awarię techniczną z poważnymi skutkami dla bezpieczeństwa publicznego.
15	Prace bezpośrednio przy produkcji materiałów wybuchowych, środków strzałowych, wyrobów pirotechnicznych oraz ich konfekcjonowaniu.
16	Prace bezpośrednio przy sterowaniu blokami energetycznymi wytwarzającymi energię elektryczną lub ciepłą.
17	Prace elektromonterów bezpośrednio przy usuwaniu awarii oraz eksploatacji napowietrznych sieci elektroenergetycznych w warunkach prac pod napięciem.
18	Prace członków zespołów ratownictwa medycznego.
19	Prace członków zawodowych ekip ratownictwa (chemicznego, górskiego, morskiego, górnictwa otworowego).
20	Prace pracowników jednostek ochrony przeciwpożarowej, o których mowa w art. 15 pkt 1a-5 i 8 ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej ² , uczestniczących bezpośrednio w akcjach ratowniczych.
21	Prace nauczycieli, wychowawców i innych pracowników pedagogicznych zatrudnionych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, ośrodkach szkolno-wychowawczych, schroniskach dla nieletnich oraz zakładach poprawczych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich ³ .
22	Prace personelu sprawującego opiekę nad mieszkańcami domów pomocy społecznej dla przewlekle psychicznie chorych, niepełnosprawnych intelektualnie dzieci i młodzieży lub dorosłych, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej ⁴ .
23	Prace personelu medycznego oddziałów psychiatrycznych i leczenia uzależnień w bezpośrednim kontakcie z pacjentami, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego ⁵ .
24	Prace personelu medycznego w zespołach operacyjnych dyscyplin zabiegowych i anestezjologii w warunkach ostrego dyżuru.